

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף ג

קושיה על דעת רב הונא ש'אור' הכוונה ליום:

אשה היולדת זכר הרי היא טמאה שבעה ימים, ובליל שמיני טובלת במקוה וטהורה אח"כ במשך 33 ימים = עד יום הארבעים מהלידה. אשה היולדת נקבה טמאה שבועיים, ובליל טו' טובלת וטהורה אח"כ במשך 66 יום = עד יום שמונים מהלידה. ימים אלה נקראים 'ימי הטהרה' שאף אם רואה בהם דם הרי הוא 'דם טוהר'. וכן הדין אם היא הפילה נפל.

בסוף ימי הטהרה עליה להביא קרבן על הלידה. ואם היא הפילה בתוך ימי הטהרה אינה צריכה להביא קרבן נוסף על הנפל אלא הקרבן עולה לה לשני הוולדות, אבל אם היא הפילה ביום השמונים ואחד ללידת נקבה (או אח"כ) - אם היא עדיין לא הביאה קרבן על הלידה הראשונה עליה להביא קרבן נוסף על ההפלה. **הנידון בסוגיא הוא מה הדין באשה שהפילה בלילה שבין היום השמונים לשמונים ואחד:**

המפלת אור לשמונים ואחד: לדעת בית שמאי היא פטורה מקרבן נוסף על ההפלה, ולדעת בית הלל חייבת בקרבן נוסף.

אמרו ב"ה לב"ש: 1. 'מאי שנא אור שמונים ואחד מיום שמונים ואחד', כלומר הלא אתם מודים לנו שאם היא הפילה מחר ביום שמונים ואחד שהיא חייבת בקרבן נוסף, וא"כ אף כשהפילה בליל שמונים ואחד עליה להביא קרבן נוסף, לפי שכל דבר התלוי בזמן - היום והלילה שלפניו שווים. 2. הרי אם היא ראתה דם בליל שמונים ואחד היא טמאה כאילו ראתה דם ביום המחרת ואין זה נחשב לדם טוהר, וא"כ הדין צריך להיות שווה אף לענין קרבן - שאם הפילה בליל שמונים ואחד הרי זה כאילו הפילה למחרת וחייבת בקרבן נוסף. (ובית שמאי סוברים שמכיון שעד הבוקר אינה ראויה להביא קרבן, עדיין היא לא התחייבה בקרבן הראשון, ולכן היא נפטרת בקרבן אחד על שתי הלידות. אבל בבוקר כשכבר הגיעה השעה הראויה לקרבן והתחייבה בו, ההפלה יוצרת חיוב קרבן חדש).

(המשך בדף הבא ↓)

ומכך שאמרו ב"ה לב"ש 'מאי שנא אור שמונים ואחד מיום שמונים ואחד' משמע ש'אור' הכוונה ללילה!

קושיה נוספת על רב הונא:

✎ כתוב בפסוק בעניין קרבן שלמים: "בַּיּוֹם זִבְחֶכֶם יֹאכַל וּמִמֶּחֶרֶת וְהַנּוֹתֵר עַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָאֵשׁ יִשְׂרָף", דהיינו שהבשר נאכל ביום השחיטה ולמחרת, ומה שנותר אח"כ צריך לשורפו בבוקר של יום השלישי. אבל לא כתוב האם מותר לאכול את הבשר בלילה שבין שני לשלישי.

ברייטא: האם נאמר שקרבן שלמים נאכל גם באור שלישי להקרבתו? לכאורה כן - שהרי זבחים (= קרבן תודה) נאכלים רק יום אחד ושלמים נאכלים בשני ימים, וכשם שזבחים הנאכלים רק ליום אחד מותר לאוכלם גם בלילה שלאחר היום אף שלמים הנאכלים לשני ימים מותר לאוכלם גם בלילה שלאחר היום (השני). אבל באמת א"א לומר כך - לפי שאמר הכתוב "בַּיּוֹם זִבְחֶכֶם יֹאכַל וּמִמֶּחֶרֶת וְהַנּוֹתֵר עַד יוֹם..." דהיינו שרק בעוד יום הוא נאכל אבל לא בלילה שלאחריו (= אור שלישי).

ממשיכה הברייטא: 'יכול ישרף מיד'? כלומר האם צריך לשרוף את הבשר (הנותר מקרבן השלמים לאחר היום השני) מיד לאחר שעבר זמן אכילתו דהיינו באותו הלילה? לכאורה כן - שהרי זבחים נאכלים רק יום ולילה אחד ושלמים נאכלים בשני ימים ולילה אחד (= יום, לילה, יום), וכשם שזבחים הנאכלים רק יום ולילה אחד צריך לשורפם מיד כשמסתיים זמן אכילתם (= בבוקר יום השני) כך שלמים צריך לשורפם מיד כשמסתיים זמן אכילתם (= בלילה שלאחר היום השני). אבל באמת א"א לומר כך - לפי שאמר הכתוב "וְהַנּוֹתֵר מִבֶּשֶׂר הַזֶּבֶחַ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בָאֵשׁ יִשְׂרָף" דהיינו שרק ביום אתה שורף את הנותר ולא בלילה.

מכך שאמרה הברייטא 'יכול יהא קרבן שלמים נאכל באור שלישי' משמע ש'אור' הכוונה ללילה, שהרי ביום השלישי כתוב בפסוק שצריך לשורפו ואסור לאוכלו.

הוכחה נוספת ש'אור' הכוונה ליום: הברייטא מפרטת את סדר התפילות ביום כיפור - אור של יו"כ מתפלל שבע ברכות ומתוודה, בשחרית מתפלל שבע ומתוודה, במוסף וכו', מוכח ש'אור' הכוונה ללילה.

הוכחה נוספת: בבית מדרשו של שמואל שנו ברייתא מקבילה למשנתנו - **ליל** ארבעה עשר בניסן בודקים את החמץ וכו', מוכח ש'אור' הכתוב במשנתנו הכוונה ללילה.

לאור הנ"ל הגמרא מסכמת שאכן לדעת כולם 'אור' הכוונה ללילה, אלא שבמקומו של רב הונא קראו ללילה 'נגהי' ובמקומו של רב יהודה 'לילי'. והטעם שהתנא של משנתנו לא שנה את המשנה בלשון ברורה (= 'ליל ארבעה עשר...') כמו הברייתא ששנו בבית מדרשו של שמואל) משום שהוא נקט 'לשון מעולה' כלומר לשון נקיה.

הגמרא מביאה מס' דוגמאות שהתורה הוסיפה מילים כדי לא לכתוב דבר מגונה (כגון "הבהמה אשר איננה טהורה" במקום לכתוב בקצרה "בהמה טמאה").

מרכב / מושב: לענין טומאת זב התורה נקטה לשון 'מרכב' - "וְכָל הַמֵּרְכָב אֲשֶׁר יִרְכָּב עָלָיו הִזָּב יִטְמָא", לעניין טומאת זבה התורה נקטה לשון 'מושב' - "עַל הַכֵּל אֲשֶׁר הוּא יִשָּׁבַע עָלָיו", לפי שמגונה להזכיר 'מרכב' באשה שמשמעותו פיסוק רגליים.

הגמרא מקשה: שהרי הרבה פעמים מוזכר בתורה את המילה "טמא"? הגמרא מתרצת: במקרה שכדי להשתמש בלשון נקיה צריך להאריך בדברים, אז התורה כתובת בלשון קצרה אף שאינה נקיה, אבל כשהלשונות שווים באורכם אז התורה כותבת בלשון נקיה. (ולגבי הדוגמאות שהובאו לעיל שהתורה האריכה כדי לא לכתוב דבר מגונה - הטעם הוא כדי ללמדנו שצריך להשתדל לדבר בלשון נקיה, ובמקומות שהתורה קיצרה ולא הביאה לשון נקיה - הטעם הוא כדי ללמדנו שלעולם ישנה אדם לתלמידו לשון קצרה).

גם על כך הגמרא מקשה: והרי "רוכבת" ו"יושבת" הם שווים באורכם, ובכל זאת מצאנו שהכתוב משתמש בלשון "רוכבת" (= שאינה לשון נקיה כפי שביארנו למעלה)? הגמרא מתרצת: בפסוק כתוב "רֹכֶבֶת" בלי ו' ונמצא שהוא קצר יותר מ"יושבת".

אין בודקין מן המזבח ולמעלה: כהן ששירת בבית המקדש אין אנו צריכים לבדוק מי היתה אמו (שאינה פסולה לכהונה), כיון שאם הוא אינו ראוי לכהונה לא היו נותנים לו לעבוד (= בלשכת הגזית היה בית דין שהיה בודק את ייחוסו של הכהן הרוצה לעבוד).